

Oefening

Bison Drawsko 2017; meer dan een Brigade-oefening

R.J. Aarten

“De wereld is onvoorspelbaar en verandert snel. En we weten allemaal dat, wanneer een crisis zich aandient, militairen geen NEE kunnen zeggen. Dan moeten we klaar staan. En dan zullen we klaar staan.” Op een besneeuwde vlakte in Polen spreekt brigadegeneraal Jan Swillens afgelopen januari de troepen toe die aan de start staan van de oefening Bison Drawsko 2017. Met ruim 4.500 militairen uit zeven verschillende landen is dit de grootste oefening van de Landmacht in vijftien jaar. Na het jarenlang beoefenen van stabilisatie- en vredesoperaties, wordt in Polen weer getraind voor het gevecht; de aanval en de verdediging. De speech van Swillens aan zijn troepen wordt live uitgezonden op de Poolse televisie en staat de volgende dag in Nederland op diverse voorpagina's. **Bison Drawsko 2017 is namelijk meer dan zomaar een grote oefening.**

Zowel de omvang als het planningsproces maken Bison Drawsko 2017 bijzonder. De oefening wordt twee jaar geleden gepland als een niveau VI oefening. In militaire termen betekent dat het trainen van de brigade; het hoogste operationele niveau binnen de Nederlandse Landmacht. Omdat er geen trainingsautoriteit voorhanden is, krijgt de brigade de opdracht om zowel op te treden als trainer en als de te trainen partij. Ze wordt hierbij in de uitvoering ondersteund door het *Land Training Centre* van Defensie. In het recente verleden zou een hele trainingsorganisatie in de arm zijn genomen om een dergelijke grote oefening op poten te zetten. Nu is een majoor verantwoordelijk; de *Officer Primarily Responsible* (OPR), terzijde gestaan door een adjudant.

Samen trainen, samen beter worden

“Samenwerking met bondgenoten is ons niet vreemd.” De stem van brigadegeneraal Swillens schalt over het ijskoude Poolse oefenterrein richting de aangetreden internationale troepenmacht. “We werken — en soms vchten we — samen in Afghanistan, Mali en Irak.” Waar in het planningsproces in 2015 nog rekening wordt gehouden met de deelname van enkel Poolse en Duitse militairen, staan twee jaar later 900 soldaten uit Polen, Duitsland, Estland, Canada, de Verenigde Staten en België samen met 3.600 Nederlandse collega's in de sneeuw. De generaal begroet iedereen in hun eigen taal, waarna hij uitlegt dat Bison Drawsko 2017 tot doel heeft samen te trainen en samen beter te worden. Als individu, groep, peloton, compagnie en brigade. Hij verzekert hen dat een inzet in de toekomst altijd in een internationale setting zal zijn. En dat het daarom belangrijk is om samen te trainen. “De NAVO is de sterkste en krachtigste alliantie. Met deze oefening versterken we de NAVO en verzekeren we ons ervan dat we er staan als dat nodig is. *“Together we stand, together we shield!”*”, besluit hij zijn speech tijdens de openingsceremonie van de oefening.

Wereld verandert

In de twee jaar dat oefening Bison Drawsko wordt gepland, verandert de geopolitieke wereld ingrijpend. Rusland annexeerde de Krim in 2014 en mengt zich vervolgens in het daarop ontstane conflict in de Oekraïne. In de troonrede van september 2015 wordt

stilstaan bij het belang van een toekomstbestendige krijgsmacht in het belang van Nederland. Een krijgsmacht die internationaal is ingebed en op onderdelen afhankelijk is van (NAVO-)partners. Met het oog op de ervaringen van de afgelopen twee decennia, in het licht van de internationale ontwikkelingen en gegeven de financiële werkelijkheid, is dit een realistische oriëntatie. Vergaande internationale samenwerking was al enige tijd een speerpunt; onder leiding en dankzij inspanningen van minister van Defensie Jeanine Hennis, wordt internationale samenwerking naar een hoger plan getrokken, waarbij verdergaande integratie een belangrijke optie is.

Internationale integratie

In de Duits- Nederlandse samenwerking wordt in 2016 een belangrijke nieuwe stap gezet. In februari van dat jaar sluit minister Hennis een convenant met haar Duitse evenknie minister Von der Leyen, waarin onder andere de integratie van 43 Gemechaniseerde Brigade in de 1ste Duitse Pantserdivisie wordt bekrachtigd. Duitsland maakt, mede met het oog op de veranderende veiligheidssituatie, kenbaar de 1ste Pantserdivisie te willen versterken in samenwerking met Nederland. Er wordt van beide kanten vaart achter gezet. De brigade in Havelte levert circa 100 militairen voor een tankcompagnie (bestaande uit vier tankpelotons met in totaal achttien tanks), die een van de drie compagnieën van een recent opgericht Duits tankbataljon vormt. Daarmee is de gevechtstank Leopard 2A6, na vijf jaar afwezigheid, terug in de slagorde van de Nederlandse Krijgsmacht.

Binotionaal tankbataljon

Er wordt gestreefd naar een optimaal inzetbare binationale eenheid. Maar ook op andere terreinen biedt de integratie grote voordelen. Het gezamenlijk gebruik van oefen- en schietterreinen en het leren van elkaars wijze van optreden levert een groot ontwikkelpotentieel op. Dit kan, naast de verhoging van de interoperabiliteit, leiden tot harmonisatie op materieel gebied (voertuigen, wapensystemen, communicatiemiddelen, enz.). Nederlandse pantserinfanteriebataljons kunnen voorts blijven oefenen voor het geïntegreerde optreden met en tegen tanks. Het vorig jaar opgerichte Duits/Nederlandse tankbataljon is in het Duitse Bergen-Hohne gestationeerd en de Nederlandse compagnie maakt gebruik van Duitse tanks en Duitse tankopleidingen.

Uniek

In de militaire wereld is deze vorm van 'diepe' integratie uniek. Er bestaat nog geen andere gevechtseenheid van deze grootte, met deze vorm van integratie van laag tot hoog niveau: een Nederlandse compagnie met Duits materieel als onderdeel van een Duits tankbataljon, dat deel uitmaakt van een Nederlandse brigade, die onder bevel is gesteld van een Duitse divisie. In december 2016 traint 43 Gemechaniseerde Brigade als onderdeel van de 1ste Pantserdivisie al gevechtsscenario's in een virtuele trainingsomgeving. Een dikke maand later trainen pantserinfanteristen, uitgerust met het hightech pantserinfanterievoertuig CV90, samen met het Duits/Nederlandse tankbataljon dat optreedt met de Duitse Leopard 2A6 gevechtstank. Op het oefenterrein in het Oost-Duitse Jagerbrück oefenen ze hun tactieken om vervolgens door te reizen voor deelname aan Bison Drawsko 2017 in Polen. Het is voor de infanteristen van 45 pantserinfanteriebataljon de opmaat van een intensieve periode die hen moet klaarstomen voor een mogelijke inzet in het kader van de *Very High*

Readiness Joint Taskforce (VJTF). In 2018/ 2019 moet dit bataljon, samen met hun Duitse collega's van de 1ste Pantserdivisie en internationale partners, klaarstaan om snel operationeel ingezet te kunnen worden. "De integratie van 43 Gemechaniseerde Brigade in de Eerste Pantserdivisie volstrekt zich dan ook met de snelheid van het licht", aldus brigadegeneraal Jan Swillens.

Gevecht van vandaag en de toekomst

Na jaren van stabilisatie- en vredesoperaties zijn de trainingsdoelen van de oefening Bison Drawsko 2017 weer gericht op het gevecht van verbonden wapens; op de aanval en op het innemen van de verdediging. Bij sommigen komt wellicht de gedachte op van het trainen van 'staal op staal', zoals dit tijdens de Koude Oorlog gangbaar was. Maar het gevecht van vandaag en de nabije toekomst gaat over innovatie, over het gebruik van hightech gepantserd materieel, interoperabiliteit, nauwsluitende functionele ketens en hybride tactieken. Deze ingrediënten vormen daarom de basis van Bison Drawsko 2017. In het oefenscenario is de vijand gelijkwaardig en beschikt zij over vergelijkbare militaire capaciteiten. Om deze oefening tot haar recht te laten komen, is een groot oefenterrein nodig. Dat wordt gevonden in Polen, de Drawsko Pommorski Training Area; een terrein van 30 bij 40 kilometer.

Logistieke operatie

Het is een enorme logistieke operatie om al het materieel en de militairen naar Polen te vervoeren en daar te faciliteren. Bijna de volledige capaciteit van het Operationeel Ondersteuning Commando Land (OOCL) is nodig om dit te realiseren. Ook andere Nederlandse eenheden sluiten zich aan, zoals 13 Lichte Brigade met een gemotoriseerd infanteriebataljon uit Oirschot. Een geneeskundig bataljon uit Ermelo rukt uit met een compleet veldhospitaal. In totaal worden 530 goederentreinen ingezet om de tientallen containers, rups- en wielvoertuigen naar Polen te vervoeren. De deelnemende militairen gaan met 150 bussen, zij slapen in ruim 500 tenten, gebruiken 140.000 maaltijden en 120.000 veldrantsoenen en maken gebruik van een van de 235 mobiele toiletten.

Zomaar wat getallen om de omvang van deze oefening en de immense logistieke operatie die hiermee gepaard gaat te duiden.

Vrieskou

Bij nader inzien biedt het oefenterrein in Polen toch niet alle mogelijkheden zoals in eerste instantie was gepland. Desondanks wordt wel getraind met realistische tijd- en ruimtefactoren, doordat het Bevoorrading & Transport Commando en de Herstelcompagnie op relatief geruime afstand van de oefende troepen moeten worden gestationeerd. Nederlanders blijken zoals altijd optimaal flexibel en creatief, maar praktisch is anders. De afstanden tussen de diverse locaties bedragen maximaal 75 kilometer. En de omstandigheden zijn pittig; bij aanvang van de oefening in januari worden temperaturen van -15 gemeten. De grond is stijf bevroren, wegen zijn spiegelglad en palen in de grond slaan voor het opbouwen van tenten is bijna onmogelijk. Een rivieroversteek betekent eerst het weghakken van twintig centimeter dik ijs. Manschappen slapen in boogtenten op een tijdelijk kamp, maar tijdens acties in het veld overnachten zij gewoon onder hun poncho.

Zowel fysiek als mentaal maken de weersomstandigheden daarom deel uit van de training. Voor jonge militairen wordt het een blijvende en vormende herinnering. Ze leren dat militairen door gaan waar anderen stoppen!

Hybride scenario

Maar alles 'stopt' wel als de militaire veiligheid in het geding is. Virtuele aanvallen, hacken en *fake-news* zijn de dagelijkse werkelijkheid geworden in de snel veranderende wereld. Tijdens de oefening Bison Drawsko 2017 blijkt deze werkelijkheid nog niet altijd doorgedrongen. Het gebruik van mobiele telefoons wordt menig soldaat en officier noodlottig, omdat het onmiddellijk duidelijk is waar eenheden zich in het veld bevinden. Dit heeft een zeer steile leercurve tot gevolg. Nieuwe eenheden bedenken zich wel tweemaal om hun mobiele telefoon aan te laten staan. De inzet van het Cyber Commando terplekke verhoogt het bewustzijn dat de moderne afhankelijkheid van digitale middelen zijn prijs kent. Kortom, het *digitale dilemma* manifesteert zich tijdens Bison Drawsko in optima forma: zetten we volledig in op innovatie en digitalisering, of houden we ook vast aan de ouderwetse kaart met coördinaten? In Polen blijkt het wijs om beide te doen. Al is het alleen al omdat de interoperabiliteit, zoals de verschillende communicatiesystemen tussen de diverse landen, nog te wensen over laat.

Mediabelangstelling

De snel veranderende wereld en de onvoorspelbaarheid daarin blijkt ook tijdens de Amerikaanse verkiezingen. In januari 2017 wordt president Donald Trump de nieuwe president van de Verenigde Staten. In zijn campagne doet hij pittige uitspraken over de NAVO met betrekking tot de relevantie en houdbaarheid van het bondgenootschap. Ook nu overstijgt Bison Drawsko 2017 het niveau van een normale brigadeoefening. Door deze uitspraken staat de oefening plotseling in grote belangstelling van de internationale media en wordt Bison Drawsko onderdeel van de strategische communicatie. In de deelnemende landen komt Bison Drawsko uitgebreid in de media. Maar ook Russische nieuwsstations doen verslag. Een goede kans om het belang en de professionaliteit van de NAVO te laten zien!

Lessons learned

De omvang, de locatie, het internationale karakter, het uitdagende klimaat, de trainingsdoelen en de focus vanuit de internationale media, maken de oefening Bison Drawsko 2017 meer dan zomaar een brigadeoefening. Met als belangrijkste *lesson learned* het grote belang om op dit niveau, met deze omvang, met hedendaagse realistische scenario's en altijd in een internationale setting te blijven trainen. Ondanks tekortkomingen in materieel opzicht en de vele wijzigingen in de planningsfase, zijn veel leerzame ervaringen opgedaan. Door personele en materiele tekorten zijn niet alle functionele ketens getraind. Het mankeert nog in de logistieke support, grondgebonden vuursteun, Communicatie Informatie Systemen en medische ondersteuning. Maar dat is nooit een excuus om niet te trainen!

Majoor R.J. Aarten is Chief Joint Fire Support. Als stafofficier adviseert hij 43 Gemechaniseerde Brigade en was hij projectleider (*Officer Primarily Responsible*) van de oefening Bison Drawsko 2017.